

Föstudaginn 21. marz 1969.

Nr. 12/1968. **Vélsmiðja Njarðvíkur h/f**
(Guðjón Steingrímsson hrl.)

gegn

Samvinnutryggingum g/t
(Jón Finnsson hrl.)

og til réttargæzlu Tryggva Sigjónssyni h/f
(Árni Halldórsson hrl.).

Dómenður:

**hæstaréttardómararnir Einar Arnalds, Benedikt Sigurjónsson,
Gizur Bergsteinsson og Logi Einarsson og prófessor Magnús Þ.
Torfason.**

Ómerking. Frávisun.

Dómur Hæstaréttar.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 27. janúar 1968. Krefur hann stefnda um tjónbætur vegna bruna, sem varð hinn 6. maí 1965 í lest m/b Ólafs Tryggvasonar, SF 60, en báturinn var þá til viðgerðar í dráttarbraut. Réttargæzlustefndi var eigandi bátsins, en stefndi hafði brunatryggt hann. Reisir áfrýjandi kröfu sína á því, að hann telur tjónþolanda, réttargæzlustefnda í máli þessu, hafa framselt sér bótakröfu á hendur stefnda vegna brunans.

Stefndi krefst sýknu af kröfum áfrýjanda og málskostnaðar úr hendi hans bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Réttargæzlustefndi krefst málskostnaðar úr hendi áfrýjanda í héraði og fyrir Hæstarétti.

Áfrýjandi hefur viðurkennt, að starfsmenn hans hafi valdið brunatjóninu af vangá. Bætti hann tjónþolanda tjónið „að fullu“ samkvæmt kvittun dags. 18. desember 1965. Var því krafa tjónþola á hendur vátryggjanda um brunabætur fallin niður.

Mál þetta var höfðað fyrir aukadómþingi Gullbringu- og Kjósarsýslu og síðan rekið og dæmt á bæjarþingi Hafnarfjarðar, en samkvæmt ákvæðum 1. tl. 200. gr. laga nr. 85/

1936, sbr. 2. mgr. 59. gr. laga nr. 20/1954, skal reka fyrir sjó- og verzlunardómi mál um það efni, sem hér er fjallað um. Verður því að ómerkja hinn áfrýjaða dóm og vísa málinu frá héraðsdómi.

Áfrýjandi greiði stefnda kr. 15.000.00 í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti. Þá greiði hann og réttargæzlustefnda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, sem ákveðst samtals kr. 7.000.00.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði dómur og málsmeðferð í héraði eiga að vera ómerk, og er málinu vísað frá héraðsdómi.

Áfrýjandi, Vélsmiðja Njarðvíkur h/f, greiði stefnda, Samvinnutryggingum g/t, málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, kr. 15.000.00.

Áfrýjandi greiði réttargæzlustefnda, Tryggva Sigjónssyni h/f, kr. 7.000.00 í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Hafnarfjarðar 24. nóvember 1967.

Mál þetta, sem dómtekið var hinn 13. f. m., hefur Vélsmiðja Njarðvíkur h/f, Njarðvíkurhreppi, höfðað gegn Samvinnutryggingum g/t, Reykjavík, og Tryggva Sigjónssyni h/f, Höfn, Hornafirði, til réttargæzlu með kröfugerð fyrir dómi og framlagningu skjala í dómi hinn 10. janúar 1967, þar sem mætt var af hálfu varnaraðilja og þingfesting málsins samþykkt fyrir þeirra hönd.

Dómkröfur sæjanda eru þær, að varnaraðilja, Samvinnutryggingum g/t, verði gert að greiða kr. 50.060.65 auk 8% ársvaxta frá 6. maí 1965 til greiðsludags og málskostnað að skaðlausu.

Varnaraðili, Samvinnutryggingar g/t, hafa krafizt þess aðallega að verða algerlega sýknaður af kröfum sækjanda og að sér verði tildæmdur málskostnaður úr hans hendi samkvæmt gjaldskrá L. M. F. Í. og til vara, að krafa hans verði stórlega lækkuð og málskostnaður felldur niður.

Á hendur varnaraðilja til réttargæzlu, Tryggva Sigjónssyni h/f,

eru ekki gerðar sjálfstæðar kröfur að öðru leyti en því, að sækjandi krefst málskostnaðar úr hendi hans, enda hefur varnaraðili til réttargæzlu engar kröfur gert utan kröfu um málskostnað, þar með talinn ferðakostnaður vegna þinghalds í Njarðvíkum hinn 30. september 1966, en þann dag var þingfest þar á aukadómþingi Gullbringu- og Kjósarsýslu mál milli sömu aðilja, er hafið var, þegar mál þetta var þingfest.

Í því máli, sem sprottið var af sömu atburðum og mál þetta og höfðað af Vélsmiðju Njarðvíkur h/f með stefnu, birtri 29. ágúst 1966, gegn Samvinnutryggingum g/t og með stefnu, birtri 29. september, gegn Tryggva Sigjónssyni h/f, var fjárhæð kröfu stefnanda hin sama og sækjanda í máli þessu, en beint aðallega gegn stefnda Samvinnutryggingum g/t, en til vara gegn stefnda Tryggva Sigjónssyni h/f.

Málsatvik eru þau, að hinn 6. maí 1965 varð brunatjón í lest m/b Ólafs Tryggvasonar, SF 60, þar sem skipið stóð í slipp Skipasmíðastöðvar Njarðvíkur. Eigandi bátsins var Tryggvi Sigjónsson h/f, og var báturinn tryggður hjá Samvinnutryggingum g/t.

Samkvæmt tjónstilkynningu sækjanda til ábyrgðartryggjanda síns, Tryggingar h/f, dags. 31. desember 1965, varð tjónið með eftirgreindum hætti:

„Starfsmenn V. N. voru við vinnu í bátnum, við vélarhreinsun, skilrúm milli lestar og vélarrúms opnað og unnið í lest við þríf á vélarhlutum, vegna kulda í veðri höfðu starfsmenn V. N. olúofn í lestinni, sem þeir slökktu á, er þeir fóru í mat kl. 18.30. Kl. 20.00, þegar komið var aftur til vinnu, var eldur í lestinni, logaði þá í olúpotti ofnsins. Eldurinn hafði sviðið dekk að neðan, skemmt rafleiðslu og sótað lestina. Ofninn var sprunginn undir“.

Viðgerð á skemmdunum kostaði samkvæmt reikningi sækjanda kr. 50.060.65.

Umrætt brunatjón var ekki tilkynnt yfirvöldum, og engin réttarrannsókn né brunapróf fóru fram.

Fyrsta tilkynning um tjónið er tilkynning sækjanda, dags. tæpum átta mánuðum eftir að tjónið varð, til ábyrgðartryggjanda síns, sú, er vitnað er til hér að framan.

Ábyrgðartryggjandi sækjanda synjaði um tjónbætur, hafði í tryggingarskilmálum undanþegið sig greiðslu bóta fyrir tjón af völdum eldsvoða eða sprengingar.

Tryggjandi bátsins, Samvinnutryggingar g/t, varnaraðili í máli þessu, munu enga tilkynningu hafa fengið um tjónið, fyrr en um níu mánuðum eftir að tjónið varð. Af hálfu varnaraðilja

fór engin skoðun fram á tjóninu né orsökum þess, enda var viðgerð lokið, er varnaraðili fékk tilkynningu um það.

Er umrætt brunatjón varð, var m/b Ólafur Tryggvason í slipp hjá Skipasmiðastöð Njarðvíkur vegna annars brunatjóns, er báturinn hafði orðið fyrir um mánuði áður. Hafði það tjón verið mun stórfelldara en það, sem hér um ræðir.

Er heildaruppgjör fór fram milli Vélsmiðju Njarðvíkur og eiganda bátsins, gaf eigandi bátsins vélsmiðjunni kvittun fyrir greiðslu tjónbóta vegna tjónsins 6. maí.

Var kvittunin dags. 18. desember 1967, að fjárhæð kr. 49.000.00. Fjárhæð kröfu sækjanda í máli þessu er, eins og fyrr greinir, kr. 50.060.65, og kveður sækjandi mismuninn á þeirri köfu og kvittuninni stafa af því, að á reikningnum komi fram endanlegt kostnaðarverð á viðgerðinni, þar sé m. a. söluskattur, er ekki hafi verið búið að reikna út, er kvittunin var gefin.

Sækjandi krafði síðan verjanda um tjónbætur, en verjandi synjaði um greiðslu þeirra.

Málsástæður. Sækjandi byggir kröfu sína á því, að verjanda hafi borið að bæta verjanda til réttargæzlu umrætt tjón.

Þar sem sækjandi hafi með fullgildu og löglegu framsali eignazt kröfuna, eigi hann nú allan sama rétt gagnvart verjanda, eins og framseljandi kröfunnar átti áður.

Verjandi eigi ekki og hafi aldrei átt endurkröfurétt á hendur sækjanda og verði því tjónbótakröfu og endurkröfu ekki skulda-jafnað.

Verjandi byggir kröfu sína um sýknun og málskostnað á hendur sækjanda í fyrsta lagi á því, að kvittun sú (dskj. nr. 6), sem sækjandi hefur lagt fram sem sönnunargagn fyrir framsali tjónbótakröfunnar til sín, sé einungis kvittun verjanda til réttargæzlu fyrir því, að sækjandi hafi greitt honum kr. 49.000.00 í bætur vegna brunatjóns, en eigi framsal á neinni kröfu á hendur verjanda.

Þá sé krafa sækjanda rúmlega eitt þúsund krónum hærri en fjáhæð kvittunarinnar og hafi sækjandi ekki gert neina viðhlítandi grein fyrir þeim mismun. Í öðru lagi hafi tjón það, sem sækjandi sækir verjanda til greiðslu á, hlotið af stórkostlegu gáleysi starfsmanna sækjanda og beri hann því sjálfur ábyrgð á tjóninu samkvæmt almennum bótareglum.

Af tjónskýrslu sækjanda megi ráða, að bruninn hafi orsakast af stórfelldu gáleysi starfsmanna hans í meðferð olíuofnsins, þar sem augljóst sé, að þeir hafi ekki gætt þess að slökkva eldinn,

áður en þeir fóru í mat kl. 1830 umræddan dag, og ofninn hafi annað hvort sprungið eða verið bilaður fyrir.

Starfsmenn sækjanda hafi einnig verið að vinna kunnáttuverk, sem sækjandi hafi tekið að sér samkvæmt samningi og gegn greiðslu. Hafi sækjandi borið ábyrgð á því, að hann veldi hæfa menn til starfans og veitti þeim nægar leiðbeiningar og verkstjórn við framkvæmd hans, en á þessu hafi orðið mikill brestur.

Þá hafi sækjandi ekki tilkynnt verjanda um tjónið, fyrr en um 9 mánuðum eftir að tjónið varð, og leiði af líkum, að erfiðara sé að staðreyna orsakir tjónsins og af því verði sækjandi að bera hallann. Verði þannig að telja, að tjónið hafi orsakast af stórfelldu gáleysi, þar til annað sannist.

Þá telur verjandi, að ef hann hefði bætt verjanda til réttargæzlu tjónið, hefði hann öðlazzt kröfu á hendur sækjanda samkvæmt 1. ml. 1. mgr. 25. gr. laga nr. 20/1954 um váttryggingarsamninga.

Hins vegar séu ekki í þessu tilviki skilyrði til að lækka eða fella niður bótaábyrgð sækjanda samkvæmt 2. ml. 1. mgr. 25. gr. laga nr. 20/1954, þar sem um stórkostlegt gáleysi hafi verið að tefla. Almenn varnarsjónarmið hamli því einnig, að bótaábyrgð sækjanda sé lækkuð eða felld niður samkvæmt nefndri lagagrein.

Álit réttarins.

Það er álit réttarins, að sækjandi hafi eignazzt tjónbótakröfu verjanda til réttargæzlu á hendur verjanda.

Sækjandi bætti verjanda til réttargæzlu umrætt brunatjón og fékk úr hans hendi fullnaðarkvittun fyrir tjónbótunum, sbr. dskj. nr. 6.

Telja verður, að sækjandi með þessum hætti öðlist rétt tjónþola á hendur tryggingafélaginu, og verður ekki talið, að í þessu tilviki skipti máli, þótt dskj. nr. 6 sé stílað sem kvittun, en ekki beinlínis orðað sem framsal kröfunnar á hendur umræddu tryggingafélagi.

Ekki verður heldur talið, að ábyrgð tryggingafélagsins hafi fallið niður, þótt tryggður kysi að beina kröfu sinni beint gegn tjónvaldi og fengi bætur úr hans hendi.

Það verður því að telja, að sækjandi eigi tjónbótakröfu á hendur verjanda samkvæmt váttryggingarsamningi verjanda og verjanda til réttargæzlu.

Ef verjandi greiddi þá kröfu, mundi verjandi eignast rétt vá-

tryggðs á hendur sækjanda samkvæmt 1. málslíð 1. málsgreinar 25. gr. laga nr. 20/1954.

Þessum kröfum verjanda og sækjanda mundi heimilt að skulda-jafna.

Úrslit máls þessa velta þá á því, hvort efni yrðu til að lækka eða fella niður endurkröfu tryggingafélagsins samkvæmt 2. málslíð 1. mgr. 25. gr. laga nr. 20/1954.

Hér er um húsbóndaábyrgðartilvik að tefla. Er tjónið varð, stóð yfir viðgerð á skipinu, kunnáttuverk, sem sækjandi hafði tekið að sér samkvæmt samningi og gegn greiðslu, enda um vél-smiðju að ræða, sem m. a. leggur fyrir sig viðgerðir á skipum.

Skipið var í vörzlu sækjanda, og eigandi þess hafði lítil tók á né ástæðu til að hafa umsjón með því né hafa afskipti af, hvernig var að viðgerðinni staðið, t. d. hvernig hitað var upp.

Sækjanda sem vörzlumanni skipsins bar að tilkynna um brunann samkvæmt 34. gr. laga nr. 37/1948.

Hann tilkynnti hins vegar yfirvöldum aldrei um brunann og vátryggjanda eigi, fyrr en mörgum mánuðum eftir að tjónið varð.

Því eru mikilvæg atriði, er snerta orsök brunans og brunatjónið sjálft, miður upplýst en skyldi, og af því þykir sækjandi verða að bera hallann og einnig því, að sönnunargildi dskj. nr. 7, atvikalýsingar í tjónstilkynningu sækjanda, hefur ekki verið styrkt með rannsókn opinberra aðilja á þeim tíma, sem hún mátti koma að gagni, né öðrum þeim gögnum, sem sækjandi átti kost á að afla. Þá er því og miður farið, þótt sækjandi þyki ekki eiga að bera halla af því, að atriði, sem upplýsa hefði þurft, ásamt gáleysisstiginu hafa ekki komið fram í málinu, svo sem það, hvort starfsmenn þeir, sem að viðgerðinni unnu, er tjónið varð, gegndu mikilvægum stöðum hjá sækjanda, svo sem framkvæmdastjóra- eða verkstjórástöðu eða voru í stjórn fyrirtækisins. Einnig hvort um gáleysi yfirmanna var að tefla, hvað snerti val, fyrir-mæli eða leiðbeiningar til starfsmanna, er að verkinu unnu, eftirlit með aðbúnaði og tækjum eða hvort yfirmaður á annan hátt hafði sýnt gáleysi, sem stuðlaði að tjóninu.

Ekki verður þó talið, að síðasttalinn brestur á upplýsingum um málavöxtu sé svo verulegur né hafi þau áhrif á úrslit málsins, að efni séu til að beita ákvæðum 120. gr. laga nr. 85/1936, einkum þar sem svo langt er síðan umræddir atburðir gerðust. Eigi verður heldur séð, að rannsókn samkvæmt VI. kafla laga nr. 37/1948 sé líkleg til að bera árangur nú.

Niðurstöður.

Verjanda, Samvinnutryggingum, bar að bæta verjanda til réttargæzlu, Tryggva Sigjónssyni h/f, umrætt tjón.

Sækjandi, Vélsmiðja Njarðvíkur h/f, eignaðist kröfuna með fullgildu löglegu framsali og er því réttur aðili málsins.

Sækjandi tókst á hendur með samningi að inna af hendi verk það, sem í málinu greinir, en setti starfsmenn sína til að vinna það.

Starfsmennirnir gerðu sig seka um mistök í starfi og urðu með því valdir að tjóni því, sem sækjandi sækir verjanda til greiðslu á.

Sækjandi ber ábyrgð á skaðaverki starfsmanna, en athugandi er, hvort fella skuli niður skaðabótaskyldu hans samkvæmt 2. málslíð 1. mgr. 25. gr. laga nr. 20/1954.

Út frá sjónarmiðum almennrar varnarviðleitni gegn skaðaverkum þykir varhugavert að fella niður skaðabótaábyrgð aðilja vegna mikilla mistaka við kunnáttuverk, er hann hefur tekið að sér með samningi og gegn greiðslu, þótt hann vinni verkið eigi sjálfur, heldur láti starfsmenn sína vinna það. Eru því eigi heldur efni til að fella niður skaðabótaskyldu sækjanda samkvæmt 2. málslíð 1. mgr. 25. gr. laga nr. 20/1954.

Þar sem skilyrði skuldajafnaðar eru fyrir hendi, ber að sýkna verjanda af kröfu sækjanda um greiðslu tjónbóta í máli þessu.

Rétt þykir, að sóknaraðili og varnaraðili beri hvor sinn hluta málskostnaðar, og er þá höfð hliðsjón af því, að mikill vafi hlaut að vera um úrslit málsins, einkum þar sem ósamræmis gætir í íslenskri dómiðkun, hvað snertir beitingu heimildar í 2. málslíð 1. mgr. 25. gr. laga nr. 20/1954.

Hæfilegt þykir, að sækjandi greiði verjanda til réttargæzlu, en af hans hálfu hefur tvisvar verið sótt þing í máli þessu, kr. 2.000.00 í málskostnað. Er þá ekki tekið tillit til kostnaðar af máli því, er rekið var á aukadómþingi Gullbringu- og Kjósarsýslu og hafið var, þegar mál þetta var þingfest, enda verður að telja, að hann hefði átt að krefjast úrskurðar um málskostnað í því máli, er það mál var hafið, þótt nýtt mál vegna sömu atvika væri síðar þingfest fyrir öðrum dómstóli, enda hefur sjálfstæð kröfugerð ekki verið höfð uppi gegn honum, svo sem var í fyrra málinu, önnur en málskostnaðarkrafa.

Már Pétursson, fulltrúi bæjarfógeta, kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Varnaraðili, Samvinnutryggingar g/t, skal vera sýkn af kröfum sóknaraðilja, Vélsmiðju Njarðvíkur h/f.

Málskostnaður milli varnaraðilja og sóknaraðilja fellur niður.

Sóknaraðili greiði varnaraðilja til réttargæzlu, Tryggva Sigjónssyni h/f, kr. 2.000.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dómsins að viðlagðri aðför.

Mánudaginn 24. marz 1969.

Nr. 45/1969. **Pórarinn Haraldsson**
 gegn
ASA Film Produktion A/S.

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómara Hæstaréttar.

Kærumál. Frávísunardómi hrundið. Um kröfusamlag.

Dómur Hæstaréttar.

Sóknaraðili hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með kæru 21. febrúar 1969, sem barst dóminum 5. marz 1969. Hann gerir þær dómkröfur, að hinn kærði dómur verði úr gildi felldur og að honum verði dæmdur kærumálskostnaður úr hendi varnaraðilja.

Varnaraðili krefst staðfestingar héraðsdóms og kærumálskostnaðar úr hendi sóknaraðilja.

Kröfur þær, sem sóknaraðili sækir í máli þessu, eiga rót sína að rekja til framlaga hans sjálfs, Ræktunarsambands Norður-Þingeyinga og Félagsheimilisins Skúlagarðs við gerð kvikmyndarinnar Rauðu skikkjunnar. Hafa Ræktunarsamband Norður-Þingeyinga og Félagsheimilið Skúlagarður framselt sóknaraðilja kröfur sínar, og sækir hann allar þrjár kröfurnar sem sínar kröfur. Eigi er ástæða til að ætla, að réttarfarsþyngsli hljótist af þessari meðferð. Að svo vöxnu máli eru eigi efni til að taka frávísunarkröfu varnaraðilja til greina. Ber því að fella hinn kærða frávísunardóm